

มาตรฐานอุตสาหกรรมเอส

THAI SMEs STANDARD

มอก. เอส 139-2564

ผลิตภัณฑ์บำรุงผม

HAIR CARE PRODUCTS

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม

ICS 71.100.70

ISBN 978-616-580-212-3

มาตรฐานอุตสาหกรรมเอส
ผลิตภัณฑ์บำรุงผม

มอก. เอส 139-2564

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม ถนนพระรามที่ 6 กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2202 3300

ปัจจุบัน ผู้ทำกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และกลุ่มธุรกิจเกิดใหม่ (Startup) มีการทำผลิตภัณฑ์บำรุงผม เพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออกต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและยกระดับอุตสาหกรรมประเภทนี้ให้มีคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่น เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. 2561 จึงเห็นควรกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส ผลิตภัณฑ์บำรุงผม ขึ้น

มาตรฐานอุตสาหกรรมเอสนี้ จัดทำขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากผู้ทำและเอกสารต่อไปนี้ เป็นแนวทาง

ISO 16212:2017	Cosmetics — Microbiology — Enumeration of yeast and mould
ISO 18416:2015	Cosmetics — Microbiology — Detection of Candida albicans
ISO 21148:2017	Cosmetics — Microbiology — General instructions for microbiological examination
ISO 21149:2017	Cosmetics — Microbiology — Enumeration and detection of aerobic mesophilic bacteria
ISO 22717:2015	Cosmetics — Microbiology — Detection of Pseudomonas aeruginosa
ISO 22718:2015	Cosmetics — Microbiology — Detection of Staphylococcus aureus
ISO 7937:2004	Microbiology of food and animal feeding stuffs—Horizontal method for the enumeration of Clostridium perfringens — Colony-count technique
มอก. 152-2555	ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง – ข้อกำหนดทั่วไป
The United States Pharmacopeia, Thirty-Ninth Revision and The National Formulary, Thirty-sixth Edition (USP NF 2018)	
OECD 404:2015	Acute Dermal Irritation/Corrosion of OECD Guidelines for Testing of Chemicals
มผช. 346/2553	ผลิตภัณฑ์บำรุงผม

ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๖๔)

เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส

ผลิตภัณฑ์บำรุงผม

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส ผลิตภัณฑ์บำรุงผม ขึ้น

เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐาน
อุตสาหกรรมเอส ผลิตภัณฑ์บำรุงผม มาตรฐานเลขที่ มอก. เอส ๑๓๙-๒๕๖๔ ดังมีรายละเอียดต่อท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ประกาศ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายวันชัย พนมชัย)

เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานอุตสาหกรรมเอส

ผลิตภัณฑ์บำรุงผม

1. ขอบข่าย

- 1.1 มาตรฐานอุตสาหกรรมเอสนี้ ครอบคลุมเฉพาะผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมที่มีลักษณะเป็นของเหลว ของเหลวข้น และครีม

2. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานอุตสาหกรรมเอสนี้ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 ผลิตภัณฑ์บำรุงผม (hair care product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้บำรุงกับเส้นผมโดยใช้แล้วไม่ต้องล้างออก เพื่อให้เส้นผมนุ่มสลวย เป็นเงางาม อาจผสมวิตามินบำรุงเส้นผม สมุนไพร เช่น อัญชัน มะตูมเนียม บัวบก งาดำ หรือสารแต่งสีและกลิ่น

3. ส่วนประกอบ

- 3.1 สารที่ใช้เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์บำรุงผม

ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง ไปตามที่ได้รับจดทะเบียนกับคณะกรรมการอาหารและยา

4. คุณลักษณะที่ต้องการ

- 4.1 ลักษณะทั่วไป

ต้องไม่แยกชั้นหรือไม่จับตัวเป็นก้อน ปราศจากสิ่งแปลกปลอมที่มองเห็นได้ด้วยตา อาจมีผงสมุนไพรได้ การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

- 4.2 สี

ต้องมีสีสม่ำเสมอ

เมื่อตรวจสอบโดยวิธีให้คะแนนตามข้อ 9.2 แล้ว ต้องไม่มีลักษณะใดได้ 1 คะแนนจากผู้ตรวจสอบคนใดคนหนึ่ง

- 4.3 กลิ่น

ต้องมีกลิ่นดีตามส่วนประกอบที่ใช้ ปราศจากกลิ่นไม่พึงประสงค์ เช่น กลิ่นอับ กลิ่นหืน กลิ่นบูด

เมื่อตรวจสอบโดยวิธีให้คะแนนตามข้อ 9.2 แล้ว ต้องไม่มีลักษณะใดได้ 1 คะแนนจากผู้ตรวจสอบคนใดคนหนึ่ง

- 4.4 ความเป็นกรด-ด่าง

ต้องอยู่ระหว่าง 4.0 ถึง 5.0

การทดสอบให้ทำโดยวัดด้วยเครื่องวัดความเป็นกรด-ด่าง (pH meter)

มอก. เอส 139-2564

4.5 การใช้งาน

ต้องทำให้เส้นผมนุ่มสลวย ไม่พันกัน และเป็นเงางาม

การทดสอบให้ปฏิบัติตามข้อ 9.3

4.6 ความคงสภาพ

เมื่อทดสอบตามข้อ 9.4 แล้ว ต้องยังคงมีลักษณะทั่วไป สี และกลิ่น อยู่ในสภาพดี โดยไม่แปรสภาพหรือไม่เสื่อมคุณภาพจากเดิม

4.7 สารปนเปื้อน

4.7.1 ตะกั่ว ต้องไม่เกิน 20 mg/kg

4.7.2 สารหนู (คำนวณเป็น As_2O_3) ต้องไม่เกิน 5 mg/kg

4.7.3 พรอท ต้องไม่เกิน 1 mg/kg

4.7.4 แคดเมียม ต้องไม่เกิน 3 mg/kg (เฉพาะผสมสมุนไพร)

การทดสอบให้ใช้วิธีอะตอมิกแอบซอร์ปชันสเปกโทรเมทรีเทคนิค

5. สุขลักษณะ

5.1 สุขลักษณะในการทำผลิตภัณฑ์บำรุงผม

ให้เป็นไปตามภาคผนวก ก ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิตหรือนำเข้าเครื่องสำอาง

5.2 จุลินทรีย์

5.2.1 จำนวนแบคทีเรีย ยีสต์ และราทั้งหมด ที่เจริญเติบโตโดยใช้อากาศ

ต้องไม่เกิน 1×10^3 โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 g หรือ 1 mL

การทดสอบให้ปฏิบัติตาม ISO 21149 และ ISO 16212

5.2.2 ซูโดโมแนส แอรูจิโนซา

ต้องไม่พบ

การทดสอบให้ปฏิบัติตาม ISO 22717

5.2.3 สแตฟีโลค็อกคัส ออเรียส (*Staphylococcus aureus*)

ต้องไม่พบ

การทดสอบให้ปฏิบัติตาม ISO 22718

5.2.4 แคนดิดา อัลบิแคนส์ (*Candida albicans*)

ต้องไม่พบ

การทดสอบให้ปฏิบัติตาม ISO 18416

5.2.5 คลอสทริเดียม เพอร์ฟริงเจนส์ (*Clostridium perfringens*)

ต้องไม่พบ

การทดสอบให้ปฏิบัติตาม ISO 7937

6. การบรรจุ

6.1 ให้บรรจุผลิตภัณฑ์บำรุงผมในภาชนะบรรจุที่เหมาะสม สะอาด ปิดได้สนิท ไม่รั่ว ไม่แตก และป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกจากภายนอกได้

การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

6.2 ปริมาณสุทธิของผลิตภัณฑ์บำรุงผมในแต่ละภาชนะบรรจุ

ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

การทดสอบให้ทำโดยการวัดปริมาตรหรือชั่งด้วยเครื่องชั่งที่เหมาะสม

7. เครื่องหมายและฉลาก

7.1 ที่ฉลากหรือที่ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์บำรุงผมทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

(1) ชื่อผลิตภัณฑ์ อาจตามด้วยชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ เช่น โลชั่นบำรุงผม

(2) ส่วนประกอบ โดยเรียงปริมาณจากมากไปน้อย

(3) ปริมาณสุทธิ เป็นกรัม (g) หรือมิลลิลิตร (mL)

(4) เดือน ปีที่ทำ

(5) เดือน ปีที่หมดอายุ หรือข้อความอื่นที่มีความหมาย ในทำนองเดียวกัน (เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีอายุ น้อยกว่า 30 เดือน)

(6) วิธีใช้

(7) คำเตือน (ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข)

(8) การเก็บรักษา (ถ้ามี)

(9) เลขที่แสดงครั้งที่ผลิต

(10) เลขที่ใบรับจดทะเบียน ตามที่สำนักคณะกรรมการอาหารและยาประกาศกำหนด

- (11) ชื่อผู้ทำหรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง และเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนหรือชื่อการค้า
ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศด้วย ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

8. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

- 8.1 รุ่น ในที่นี้ หมายถึง ผลิตภัณฑ์บำรุงผมที่มีส่วนประกอบเหมือนกัน ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- 8.2 การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้
- 8.2.1 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป สี กลิ่น การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก
- 8.2.1.1 ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน 3 หน่วยภาชนะบรรจุ
- 8.2.1.2 ตัวอย่างทุกตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4.1 ข้อ 4.2 ข้อ 4.3 ข้อ 6. และข้อ 7. จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผมรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 8.2.2 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบความเป็นกรด-ด่าง การใช้งาน และสารปนเปื้อน
- 8.2.2.1 ให้ใช้ตัวอย่างที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว จากข้อ 8.2.1 จำนวน 3 หน่วยภาชนะบรรจุ ชักตัวอย่างจากแต่ละภาชนะบรรจุ ภาชนะบรรจุละเท่าๆ กัน ผสมกันให้ได้ตัวอย่างรวม ไม่น้อยกว่า 100 mL หรือ 100 g
- ในกรณีที่ตัวอย่างไม่เพียงพอ ให้ชักตัวอย่างเพิ่มโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน ให้ได้ตัวอย่างรวมตามที่กำหนด
- 8.2.2.2 ตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4.4 ข้อ 4.5 และข้อ 4.7 จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผมรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 8.2.3 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับการทดสอบจุลินทรีย์
- 8.2.3.1 ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน 3 หน่วยภาชนะบรรจุ ชักตัวอย่างจากแต่ละภาชนะบรรจุ ภาชนะบรรจุละเท่าๆ กัน ผสมกันให้ได้ตัวอย่างรวม ไม่น้อยกว่า 100 mL หรือ 100 g
- ในกรณีที่ตัวอย่างไม่เพียงพอ ให้ชักตัวอย่างเพิ่มโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน ให้ได้ตัวอย่างรวมตามที่กำหนด
- 8.2.3.2 ตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 5.2 จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผมรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 8.2.4 การชักตัวอย่างและการยอมรับสำหรับทดสอบความคงสภาพ
- 8.2.4.1 ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน 3 หน่วยภาชนะบรรจุ
- 8.2.4.2 ตัวอย่างทุกตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ 4.6 จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผมรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

8.3 เกณฑ์ตัดสิน

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์บำรุงผมต้องเป็นไปตามข้อ 8.2.1.2 ข้อ 8.2.2.2 ข้อ 8.2.3.2 และข้อ 8.2.4.2 ทุกข้อ จึงจะถือว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผมรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส นี้

9. การทดสอบ

9.1 ทัวไป

ให้ใช้วิธีที่กำหนดในมาตรฐานนี้ หรือวิธีอื่นใดที่ให้ผลเทียบเท่า ในกรณีที่มีข้อโต้แย้ง ให้ใช้วิธีที่กำหนดในมาตรฐานนี้

9.2 การตรวจสอบสีและกลิ่น

9.2.1 คณะผู้ตรวจสอบ

ประกอบด้วยผู้มีความชำนาญในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์บำรุงผม จำนวน 5 คน แต่ละคนแยกกันตรวจและให้คะแนนโดยอิสระ

9.2.2 การตรวจสอบ

ตัวอย่างในงานกระเบื้องสีขาว ตรวจสอบสีและกลิ่น โดยการตรวจพินิจและดม แล้วให้คะแนน

9.2.3 หลักเกณฑ์การให้คะแนน

ให้เป็นไปตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หลักเกณฑ์การให้คะแนนในการตรวจสอบสีและกลิ่น

(ข้อ 9.2.3)

ลักษณะ	ระดับการตัดสินใจ	คะแนน
สี	สีสม่ำเสมอ	3
	สีสม่ำเสมอพอใช้	2
	สีไม่สม่ำเสมอ	1
กลิ่น	กลิ่นดีตามส่วนประกอบที่ใช้	3
	กลิ่นพอใช้ตามส่วนประกอบที่ใช้	2
	กลิ่นผิดปกติหรือมีกลิ่นไม่พึงประสงค์ เช่น กลิ่นอับ กลิ่นหืน กลิ่นบูด	1

9.3 การทดสอบการใช้งาน

9.3.1 ใช้อาสาสมัคร จำนวน 3 คน สระผมให้สะอาดและซับให้แห้งด้วยผ้าเช็ดตัว แบ่งผมอาสาสมัครออกเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน แบ่งเป็นส่วนซ้ายและส่วนขวา โดยส่วนขวา ให้ใช้ตัวอย่างลูบทาเส้นผมให้ทั่วตามคำแนะนำที่ระบุไว้ที่ฉลาก และปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้กับส่วนซ้าย แต่ไม่ใช้ตัวอย่าง แล้วตรวจพินิจ ทั้ง 2 ส่วน เปรียบเทียบกัน

9.4 การทดสอบความคงสภาพ

เก็บตัวอย่างที่ไม่เคยเปิดฝาภาชนะบรรจุมาก่อน ที่อุณหภูมิ $(4 \pm 2) ^\circ\text{C}$ เป็นเวลา 24 h แล้วนำไปเก็บที่อุณหภูมิ $(45 \pm 2) ^\circ\text{C}$ เป็นเวลา 24 h ถือเป็น 1 รอบ ปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้ จนครบ 4 รอบ นำมาวางไว้ให้เย็นที่อุณหภูมิห้อง แล้วตรวจพินิจลักษณะทั่วไป สีและกลิ่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมของตัวอย่าง
